

2. NEBE A ZEMĚ

Na počátku Bůh vytvořil scénu pro své drama

V projektu „Bible v kapce vody“ jsem se pokusil pracovat s textem Písma tvůrčím způsobem jako scénograf s dramatickým textem hry. Modlil jsem se, aby se mým režisérem stal Duch svatý alespoň tak, jak jen to má víra a zbožnost dovolovaly.

Snážil jsem se ne jen o názorné a srozumitelné ztvárnění Kristova poselství, ale také trochu o názorné zobrazení vzájemného propojení dvou věcí: Stvoření a Spasení.

Kreacionismus nebývá předmětem kázání a to je dobře, protože se týká jiných věcí, než je aktuálně naléhavější Kristova záchrana od HRÍCHU a naše morální proměna. Ale protože při své práci vydatně používám přírodní motivy a tak se, aniž bych chtěl, dotýkám mimoděk i této ožehavé otázky křesťanského kreacionismu.

Jak to jen udělat, abych i první kapitoly Bible zahrnul do celkové koncepce Písma?

Až s jistým odstupem několika let jsem si uvědomil, že Duch svatý není jen dobrým pastýřem našich životů a dobrým režisérem naší práce, služby i kreativity, ale byl i dokonalým „scénografem“ při stvoření světa.

Na katedře scénografie na DAMU nás kantoři ujišťovali, že scénograf je od počátku plnohodnotným spoluautorem ideového záměru hry vedle režiséra. Proto ten termín scénograficko-režijní koncepce dramatu. První, co udělá režisér po přečtení hry je, že se sejde s výtvarníkem a jen s ním projednává ideově nejširší otázky dramatu.

Právě výtvarník je ten kdo určuje a uděluje umělecko-myšlenkový (filosofický) rámec celé inscenaci, neboť je to právě scéna, kterou divák uvidí jako první, když se otevře opona (nebo když se poprvé osvítlí jeviště). Jde o speciálně připravený prostor, jakýsi mikrokosmos či model světa, který má předem určeným způsobem pokud možno co nejdokonaleji fungovat po celý čas trvání divadelního představení.

Když jsem se takto podíval na Bibli, zjistil jsem, že Bůh na počátku nepracoval jinak, vytvořil scénu pro dramatický děj ve vztahu mezi Bohem a člověkem.

Celkový scénicko-prostorový rámec pro veškeré další dění v tomto dramatu určuje hned první věta Bible:

Na počátku Bůh stvořil nebe a zemi.

Gen 1:1

Všechno další, co v Bibli následuje, se neodehrává nikde jinde, než ve vzájemném vztahu mezi těmito dvěma stvořenými místy. A Kristus je ten, který tato dvě místa propojil tak, aby se i každý člověk mohl účastnit tohoto propojení. Prorok Izajáš toto Kristovo propojení básnicky vyjádřil takto:

**Nebesa, vydejte krupěje shůry,
ať kane z oblaků spravedlnost,
necht' se otevře země a urodí se spása
a spravedlnost vyraší s ní.
„Já Hospodin to stvořím.“
Izaj. 45:8**

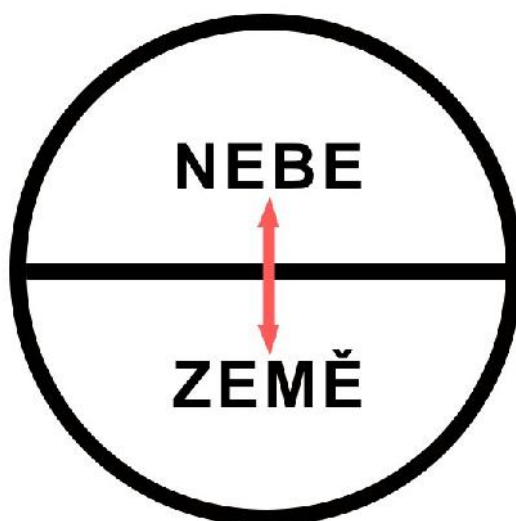
A Žalm 85 podobnou prorockou myšlenku popisuje dokonce jako metaforu políbení mezi NEBEM a ZEMÍ:

**Setkají se milosrdenství a věrnost,
spravedlnost s pokojem si dají políbení.
Ze země vyraší pravda,
z nebe bude shlížet spravedlnost.
Žalm 85:11-12**

První věta Bible tedy vymezuje celkový scénický rámec všemu, co po ní následuje a ani Bůh sám nikdy nevybočil z této předem dané koncepce. Je jen málo veršů v Bibli, které by popisovaly přímý vztah a rozdíl mezi NEBEM a ZEMÍ, ale je hodně veršů, které popisují dramatické napětí mezi Bohem a člověkem. Přesto onen hledaný ústřední záměr Bible, po kterém pátrám, se bude nejspíše týkat právě tohoto základního prostorového vztahu, vztahu a rozdílu mezi NEBEM a ZEMÍ.

Bible je zároveň přesným praktickým návodem, jak se člověk stvořený jako pozemšťan může zúčastnit tohoto propojení a stát se nebešťanem. Kvůli HŘÍCHU to totiž přestalo být samozřejmostí.

V projektu „Bible v kapce vody“ jsem většinu výtvarných podobenství pro duchovní pohyby analogicky odvozoval z přírodních tvarů, které je jakoby přímo ilustrují. Proto jsem se snažil ve stylové jednotě pokud možno nepoužívat žádné symbolické alegorie ani zjednodušená geometrická schemata i když i ta také občas používám. Pro výchozí tvar zobrazující první větu Bible to bylo naopak nezbytné.

První věta Bible

Tento poněkud naivní „acylpyrín“ nezobrazuje skutečný složitý „tvar“ multidimenzionálního prostoru, kterým stvořené universum bezesporu je, ale jen základní schema duchovního vztahu mezi NEBEM a ZEMÍ v horizontálním dělení, kde NEBE je nahoře a ZEMĚ dole podle Kristových slov:

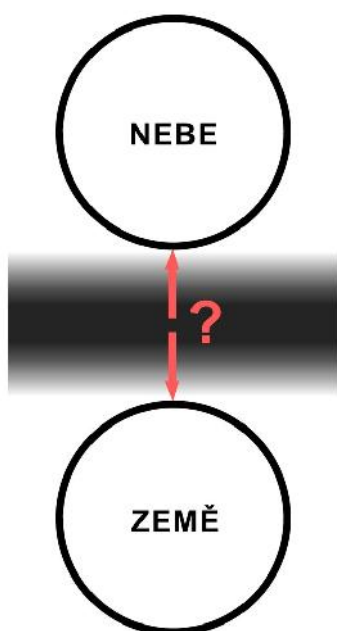
I řekl jim: „Vy jste zdola, já však jsem shůry. Vy jste z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa.“ Jan 8:23

Protože Ježíš vždy mluvil o duchovních věcech tak, jak mu dával Duch svatý, je třeba brát i toto „zdola“ a „shůry“ v duchovních vztazích. Nemyslím si, že by šlo jen o nějakou symboliku. V duchovních oblastech, kde je i tento náš viditelný svět také nějak patrný, je toto nahoře a dole už viditelné. Myslím, že i naše vrozené vnímání je tak nastaveno. Jsem věřící až od svých 36 let, ale nepřišlo mi nijak problematické při uctívání zvedat ruce k Bohu nahoru i když vím, že Bůh je všude, a že v našem prostoru nahoře není nic než atmosféra, stratosféra a pak už jen prázdný, téměř nekonečný kosmický prostor. Nikdy mi to nevadilo a od začátku to vnímám pouze nadpřirozeným způsobem. Doufám, že dnes už si snad nikdo nemyslí, že věřící křesťané hledají NEBE někde nahoře v oblacích, ale chápou snad, že je skryto v jiném neviditelném časoprostoru. Věděl to i apoštol Pavel, když psal o Bohu:

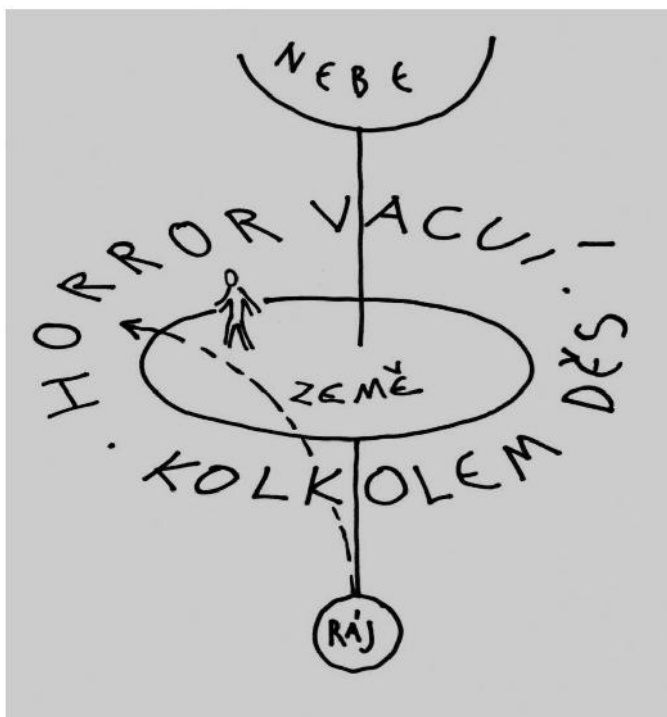
On jediný je nesmrtelný a přebývá v nepřístupném světle, jeho nikdo z lidí neviděl a nemůže vidět. Jemu patří čest a věčná moc. 1.Tim. 6:16

Zobrazit tento složitý prostorový vztah analogickým způsobem odvozeným z přírody zkrátka vůbec není možné, proto jsem zvolil vyjímečně co největší zjednodušení. Kruh představuje celé stvořené universum a dělící čára jeho rozdělení na svět náš, který je viditelný a je dole a na svět neviditelný, který je nad námi a který nás přesahuje.

Nebesa, ta patří Hospodinu, zemi dal však lidem. Žalm 115:16

První věta Bible po vyhnání z ráje

Tak jako v divadle je scéna jen připraveným prostředím k vlastnímu dramatickému ději, který vzniká až vzájemným napětím a dialogem mezi dvěma živými hereckými postavami, stejné je to i v Bibli. Napětí mezi NEBEM a ZEMÍ se uskutečňuje teprve až vzájemným dialogem mezi Bohem a člověkem. V ráji člověk komunikoval s Bohem plynule, ale HRÍCHEM o tuto schopnost i možnost přišel.

Proto Bůh poslal prostředníka mezi Bohem a lidmi – Ježíše Krista. On sám jako Boží slovo, které se stalo tělem, je osobně tou Boží komunikací mezi NEBEM a ZEMÍ. On je tedy tím hlavním aktérem v dramatu odehrávajícím se mezi NEBEM a ZEMÍ za záchranu člověka od následků HRŤICHU. Všechno co Ježíš říká nebo dělá, se vždy týká obou těchto stvořených míst.

Kdyby nám záleželo jen na tom, jak žijeme v tomto světě, nejspíš by se z nás stali jen moralisté, nebo náboženští lidé (tj. věřící NA něco nad sebou). Pokud bychom se starali jenom o nadpřirozené věci, asi by se z nás brzo stali do sebe zahledění mystici.

Ani jedno, ani druhé není na Boží způsob podle Bible. V Kristu je všechno vyvážené. Sám také odcházel na pustá místa, aby se tam o samotě modlil a byl tak ve spojení se svým nebeským Otcem, ale pak sestoupil s hory dolů a byl zase mezi lidmi, učil je a uzdravoval z nemocí. Když učil své učedníky modlitbu Páně, dal otázku vztahu NEBE a ZEMĚ hned do druhé myšlenky za oslovením:

Vy se modlete takto:

Otče náš, jenž jsi v nebesích, buď posvětceno tvé jméno. Přijď tvé království. Staň se tvá vůle jako v nebi, tak i na zemi. **Mat. 6:10**

Také když Ježíš odpovídal zákoníkům (to byli učitelé a vykladači starozákonních textů) na otázku: jaké je největší přikázání, uvedl hned dvě.

Ježíš odpověděl: „První je toto: Slyš, Izraeli, Hospodin, Bůh náš, jest jediný pán, miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé své síly! Druhé je toto: Miluj svého bližního jako sám sebe! Většího přikázání nad tato dvě není.“ **Mar 12:29-31**

Pokud už opravdu není většího přikázání, které by nějak zastřešilo a sjednotilo tato dvě, nad která prý už není, musí to mít nějaký důvod. Myslím, že i tato věc vychází z celkové prostorové koncepce Písma dané první větou Bible. Nespojitelnost těchto dvou přikázání v jedno jediné je zřejmě dána rozdělením celého stvořeného světa na NEBE a ZEMI, které jsou také vzájemně nespojitelné a přesto jsou v Kristu propojitelné.

První přikázání se týká vztahu s nebeským Otcem (Bohem) a druhé se týká vztahu s ostatními pozemšťany.

HLAVNÍ MYŠLENKY TÉTO KAPITOLY:

V Bibli se nic neodehrává mimo prostor NEBE a ZEMĚ,
a mimo vztah mezi BOHEM a ČLOVĚKEM.

První věta Bible vymezuje celkový prostorový rámeček všem událostem v Písmu.

Na počátku Bůh stvořil scénu, ve které rozehrál své drama stvoření a spasení.